

Sygn. akt I ACa 405/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 marca 2020 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie I Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący: Sędzia Beata Byszewska

Sędziowie: Sędzia Marzena Konsek - Bitkowska (spr.)

Sędzia del. Agnieszka Wachowicz - Mazur

Protokolant: Konrad Stanilewicz

po rozpoznaniu w dniu 6 marca 2020 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Agencji (...) z siedzibą
w W.

przeciwko (...) spółce akcyjnej (...) z siedzibą w W. (poprzednio: (...) spółka akcyjna z siedzibą w W.)

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 11 marca 2019 r., sygn. akt XXIV C 847/18

I. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że zasądza od (...) spółki akcyjnej (...) z siedzibą w W. na rzecz (...) Agencji (...) z siedzibą w W. kwotę 318 169,75 zł (trzysta osiemnaście tysięcy sto sześćdziesiąt dziewięć złotych siedemdziesiąt pięć groszy) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 27 lipca 2018 r. do dnia zapłaty oraz kwotę 26 726 zł (dwadzieścia sześć tysięcy siedemset dwadzieścia sześć złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu;

II. zasądza od (...) spółki akcyjnej (...) z siedzibą w W. na rzecz (...) Agencji (...) z siedzibą w W. kwotę 24 009 zł (dwadzieścia cztery tysiące dziewięć złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Agnieszka Wachowicz-Mazur Beata Byszewska Marzena Konsek- Bitkowska

Sygn. akt I ACa 405/19

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 27 lipca 2018 r. (...) Agencja (...) wniosła o zasądzenie od (...) S.A. z siedzibą w W. kwoty 318.169,75 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty i kosztami procesu.

Nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym z dnia 8 sierpnia 2018 r. Sąd uwzględnił powództwo. W sprzeciwie od nakazu zapłaty pozwany wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie od powódki na jego rzecz kosztów procesu.

Sąd Okręgowy w Warszawie wyrokiem z dnia 11 marca 2019 r. oddalił powództwo oraz ustalił, że powód ponosi koszty procesu w całości. Podstawę tego rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia faktyczne i ich ocena prawna.

W dniu 27 października 2015 r. pozwany udzielił gwarancji ubezpieczeniowej należytego wykonania kontraktu nr (...). W ramach udzielonej gwarancji ubezpieczeniowej pozwany zobowiązał się nieodwołalnie i bezwarunkowo do zapłaty na rzecz powódki kwoty do wysokości 10.000.000 zł w przypadku niewykonania lub nienależytego wykonania przez zobowiązanego umowy na realizację Projektu ze środków publicznych w ramach (...) nr (...) pn. „(...)”, zawartej w Ł. dnia 30 czerwca 2014 r. pomiędzy (...) sp. z o.o. (zobowiązany) a powódką (beneficjent).

Pismem z 29 września 2016 r., doręczonym pozwanemu 5 października 2016 r., powódka zwróciła się do pozwanego z żądaniem zapłaty sumy gwarancyjnej w wysokości 10.000.000 zł w terminie 14 dni od otrzymania pisma wskazując, że zobowiązany nie wywiązał się ze zobowiązań wobec beneficjenta.

W piśmie z 19 października 2016 r. pozwany zwrócił się do powódki z żądaniem wskazania zdarzeń stanowiących o niewykonaniu lub nienależytym wykonaniu umowy o dofinansowanie zawartej przez (...) Sp. z o.o. z powódką oraz wskazania, czy wydano ostateczne decyzje administracyjne nakazujące zwrot środków przekazanych (...) Sp. z o.o. tytułem dofinansowania. Poinformował, że do dnia przekazania powyższych informacji, wstrzymuje się z wypłatą żądanej przez powódkę kwoty podnosząc nadużycie prawa przez beneficjenta gwarancji.

W odpowiedzi, w piśmie z 3 listopada 2016 r., powódka podniosła, że udzielona gwarancja ubezpieczeniowa nie zawierała obowiązku uzasadniania powodów uznania umowy o dofinansowanie za wykonaną nienależycie, a wnioskowanie przez pozwanego o przekazanie dodatkowych informacji w związku z uznaniem umowy o dofinansowanie za wykonaną nienależycie jest nieuprawnione. Podtrzymała żądanie wypłaty sumy z tytułu gwarancji.

W odpowiedzi na ww. pismo pozwany podtrzymał w piśmie z dnia 28 grudnia 2016 r. swoje stanowisko w przedmiocie warunkowej odmowy wypłaty sumy z gwarancji ubezpieczeniowej z uwagi na nieprzedstawienie przez powódkę wyjaśnień uzasadniających żądanie wypłaty sumy z gwarancji ubezpieczeniowej. Pozwany powołał się również na brak możliwości zapłaty z uwagi na postanowienie z 20 grudnia 2016 r. wydane przez Sąd Okręgowy w Warszawie w przedmiocie udzielenia (...) sp. z o.o. zabezpieczenia roszczenia o zakazanie korzystania przez powódkę z gwarancji ubezpieczeniowej należytego wykonania kontraktu nr (...) z 27 października 2015 r. aneksowanej 29 grudnia 2015 r. Wskazaniem postanowieniem Sąd udzielił zabezpieczenia roszczenia uprawnionej (...) sp. z o.o. z siedzibą w K. o zakazanie korzystania przez (...) Agencję (...) z gwarancji ubezpieczeniowej należytego wykonania kontraktu nr (...) zawartej 27 października 2015 r., aneksowanej 29 grudnia 2015 r., poprzez zakazanie (...) Agencji (...) skorzystania z ww. gwarancji do czasu prawomocnego rozstrzygnięcia sporu oraz poprzez wstrzymanie przez (...) S.A. w W. wypłaty z ww. gwarancji na rzecz (...) Agencji (...) do czasu prawomocnego rozstrzygnięcia sporu. Pozwany był uczestnikiem tego postępowania, doręczono mu odpis wniosku o zabezpieczenie oraz odpis orzeczenia ze stosownymi pouczeniami. Na skutek zażalenia powódki, postanowieniem Sądu Apelacyjnego z dnia 25 maja 2017 r., sygn. akt VI A Cz 714/17, powyższe postanowienie zostało zmienione, a wniosek o udzielenie zabezpieczenia oddalony.

Pismem z 2 sierpnia 2017 r. pozwany ponownie wystąpił do powódki o udzielenie informacji, czy powódka podtrzymuje żądanie wypłaty kwoty gwarancyjnej. Wobec podtrzymania przez powódkę żądania wypłaty w piśmie z 22 sierpnia 2017 r. pozwany w dniu 31 sierpnia 2017 r. dokonał zapłaty kwoty 10.306.849,31 zł. Wypłacona kwota obejmowała kwotę z gwarancji oraz odsetki za opóźnienie z wyłączeniem okresu od 20 grudnia 2016 r. do 25 maja 2017 r., kiedy to w mocy było postanowienie o udzieleniu zabezpieczenia.

Sąd Okręgowy uznał, że powództwo nie zasługuje na uwzględnienie, powódka dochodzi bowiem zapłaty odsetek za opóźnienie za okres obejmujący obowiązywanie postanowienia z 20 grudnia 2016 r., na mocy którego (...) Sp. z o.o. zostało udzielone zabezpieczenie roszczenia poprzez zakazanie powódce skorzystania z przedmiotowej gwarancji ubezpieczeniowej do czasu prawomocnego rozstrzygnięcia sporu oraz wstrzymanie przez pozwanego wypłaty ww. gwarancji na rzecz powódki, również do czasu prawomocnego rozstrzygnięcia sporu. Powyższe postanowienie zostało uchylone dopiero na mocy postanowienia Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 25 maja 2017 r.

Powódka twierdzi, że pozwany jako nie będący stroną, bądź uczestnikiem postępowania, w którym wydane zostało powyższe postanowienie, nie jest związany jego treścią. Podniesione przez powódkę twierdzenia nie zasługują jednak na uwzględnienie, bowiem (...) S.A. widniało jako strona zobowiązana w trybie zabezpieczenia do wstrzymania się z wypłatą roszczenia z gwarancji ubezpieczeniowej na rzecz powódki. Co więcej, korespondencja sądowa w sprawie XXV Co 191/16, w której wydano postanowienie o zabezpieczeniu, wpływała także do pozwanego. Po wydaniu postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia pozwany został również pouczony o przysługującym mu prawie do wniesienia zażalenia na postanowienie. Uzasadnia to przyjęcie, że pozwany posiadał status uczestnika postępowania. Jako uczestnik postępowania, do którego ww. postanowienie zostało skierowane, jako do podmiotu zobowiązanego, pozwany miał prawny obowiązek zastosować się do treści powyższego orzeczenia. Z tego powodu, pozwanego obowiązywało wstrzymanie się z wypłatą kwoty ustalonej w umowie gwarancji do czasu upadku zabezpieczenia. Wobec tego nie sposób uznać, aby pozwany znajdował się w opóźnieniu w zapłacie odsetek za czas od 20 grudnia 2016 r. do 25 maja 2017 r., skoro realizacja postanowień umowy gwarancyjnej została wstrzymana przez Sąd. Dodać też trzeba, że o tym kto jest uczestnikiem postępowania jest wyłącznie sąd, przed którym postępowanie się toczy. W sprawie o zabezpieczenie sądy obydwu instancji uznały, że pozwany był uczestnikiem postępowania zabezpieczającego.

Z uwagi na powyższe, Sąd Okręgowy powództwo oddalił. O kosztach postępowania rozstrzygnięto zgodnie z art. 98 § 1 i 3 k.p.c.

Powódka zaskarżyła to orzeczenie w całości. W apelacji zarzuciła naruszenie art. 481 § 1 k.c. poprzez przyjęcie, że udzielone postanowieniem z 20 grudnia 2016 r. zabezpieczenie zawiesiło stan wymagalności roszczenia powódki, naruszenie art. 5 k.c. oraz art. 328 § 2 k.p.c.

Powódka wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie powództwa w całości oraz o zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kosztów postępowania sądowego za I i II instancję.

Pozwany wniósł o oddalenie apelacji oraz o zasądzenie na jego rzecz kosztów postępowania apelacyjnego.

Po wydaniu zaskarżonego wyroku pozwana spółka zmieniła firmę na: (...) spółka akcyjna (...).

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja strony powodowej zasługiwała na uwzględnienie w całości. Spór między stronami sprowadzał się do oceny prawnej wpływu postanowienia zabezpieczającego na wymagalność roszczenia pieniężnego.

Sąd Okręgowy podzielając stanowisko strony pozwanej uznał, że w przypadku wydania postanowienia zabezpieczającego o wyżej wskazanej treści „zawiesza się” stan wymagalności i w konsekwencji dłużnik nie jest obowiązany do zapłaty odsetek za opóźnienie za czas obowiązywania postanowienia zabezpieczającego.

Powódka słusznie zarzuca w tym zakresie naruszenia zarówno art. 328 § 2 k.p.c. jak i art. 481 § 1 k.c. Słusznie podnosi apelująca, że Sąd Okręgowy nie wyjaśnił dostatecznie, jakie przepisy prawa doprowadziły go do wniosku o zwolnieniu dłużnika z obowiązku uiszczania odsetek za opóźnienie za okres obowiązywania postanowienia zabezpieczającego. Dalece niewystarczające jest w tym zakresie odwołanie się do art. 481 § 1 k.c., z którego nie sposób wyciągnąć wniosków zaproponowanych przez Sąd I instancji.

Skutki postanowienia zabezpieczającego analizować natomiast należy w pierwszej kolejności na podstawie właściwych przepisów kodeksu postępowania cywilnego, tj. art. 730 i n. k.c. Wychodząc zatem od treści art. 730(1) § 2 k.p.c. pokreślić trzeba ogólną zasadę, a mianowicie, że celem przepisów regulujących postępowanie zabezpieczające nie jest modyfikacja istniejących stosunków prawnych, lecz umożliwienie wykonania zapadłego w sprawie orzeczenia jak też zagwarantowanie osiągnięcia celu postępowania.

W doktrynie wskazuje się, że celem postępowania zabezpieczającego jest w szczególności zapewnienie wykonania orzeczenia sądowego w postępowaniu egzekucyjnym. Celem zabezpieczenia może być również: ułatwienie

dochodzenia roszczeń poprzez usprawienie przyszłego postępowania egzekucyjnego, umożliwienie lub ułatwienie osiągnięcia innego celu postępowania (skuteczność orzeczeń niepodlegających wykonaniu w postępowaniu egzekucyjnym), tymczasowe zaspokojenie roszczeń uprawnionego (np. w sprawach o alimenty lub roszczenia wymienione w art. 753¹). Wydane postanowienie o udzieleniu zabezpieczenia nie musi nadawać się do wykonania w postępowaniu egzekucyjnym, lecz może charakteryzować się jedynie skutecznością (np. postanowienie o udzieleniu zabezpieczenia poprzez zawieszenie postępowania egzekucyjnego).

W doktrynie i orzecznictwie wskazuje się na istnienie trzech rodzajów zabezpieczeń: konserwacyjnych, nowacyjnych i antycypacyjnych. Zabezpieczenie konserwacyjne polega na utrwaleniu istniejącego stanu faktycznego i prawnego (np. ustanowieniu zakazu zbywania lub obciążania nieruchomości), aby umożliwić w przyszłości wykonanie orzeczenia. Zabezpieczenie nowacyjne zmienia istniejący stan faktyczny i prawny, kształtując na nowo stosunki między stronami na czas toczącego się postępowania (np. zobowiązuje obowiązanego do płacenia na rzecz uprawnionego alimentów w określonej wysokości). Natomiast zabezpieczenie antycypacyjne prowadzi do zaspokojenia uprawnionego jeszcze przed wydaniem orzeczenia co do istoty sprawy (np. poprzez przekazywanie uprawnionemu, za zgodą obowiązanego, dochodu z zarządu przymusowego wykonywanego nad przedsiębiorstwem lub gospodarstwem rolnym obowiązanego).

Nie powinno rodzić żadnych wątpliwości stwierdzenie, że zabezpieczenie udzielone w sprawie XXV Co 191/16 postanowieniem z dnia 20 grudnia 2016 r. mogło mieć wyłącznie charakter konserwacyjny. Jego celem było wyłącznie zapewnienie skuteczności przyszłego wyroku uwzględniającego powództwo o ustalenia i zakazanie (gdyby orzeczenie takie w przyszłości zapadło).

Zabezpieczenie o charakterze konserwacyjnym nie zmienia treści roszczeń materialnoprawnych przysługujących stronom sporu, nie ogranicza ich ani też nie służy do zaspokojenia uprawnionego jeszcze przed wydaniem orzeczenia co do istoty sprawy. Tym bardziej nie można doszukiwać się skutku w postaci częściowego uwolnienia dłużnika od odpowiedzialności cywilnej, w szczególności związanej z niewykonaniem zobowiązania w terminie. Żaden z przepisów regulujących postępowanie zabezpieczające nie daje podstaw do przyjęcia, że zabezpieczenie konserwacyjne może wpływać na przykład na termin wymagalności roszczeń lub modyfikować (uchylać tymczasowo) stan opóźnienia, w szczególności opóźnienia w spełnieniu świadczenia pieniężnego.

W tej sprawie wystarczające jest zatem dokonane przez Sąd I instancji prawidłowo ustalenie, że powódka wezwała pozwanego do realizacji gwarancji już 29 września 2016 r., a pismo to dotarło do pozwanego 5 października 2016 r. Po upływie 14-dniowego terminu od otrzymania tego pisma, a zatem z dniem 20 października 2016 r., pozwany popadł w opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego. Od tego dnia istnieją zatem podstawy do naliczania odsetek na rzecz powódki.

Wydane dwa miesiące później postanowienie zabezpieczające mogłoby być w okresie jego obowiązywania uznane co najwyżej za tymczasową przeszkodę w przymusowej egzekucji świadczenia należnego powódce, nie można jednak upatrywać w nim podstawy do przejściowego „zniesienia” stanu opóźnienia pozwanego. Zauważyć przy tym wypada, że postanowienie zabezpieczające wydano po wykonaniu przez powódkę swojego uprawnienia do wezwania pozwanego do realizacji gwarancji, co czyni zbędnym szersze rozważania dotyczące ewentualnego wpływu zabezpieczenia na skuteczność oświadczenia złożonego przez powódkę pozwanemu. Jest oczywiste, że postanowienie zabezpieczające z 20 grudnia 2016 r. nie uchyliło skutków pisma powódki z 29 września 2016 r. dla powstania wymagalności roszczenia. Tak jak postanowienie zawieszające egzekucję na czas sprawy o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności nie wstrzymuje ani nie niweczy stanu opóźnienia po stronie dłużnika, tak też skutku takiego nie wywołało postanowienie zabezpieczające będące przedmiotem oceny w tej sprawie. W obu przypadkach udzielone zabezpieczenie tamuje jedynie czasowo realizację uprawnień, ale ich trwale nie ogranicza. W obu przypadkach dłużnik musi zatem liczyć się z obowiązkiem zapłaty odsetek za cały okres opóźnienia (a więc począwszy od dnia powstania stanu wymagalności aż do dnia zaspokojenia wierzyciela), jeżeli ostatecznie przegra sprawę, do której odnosiło się postanowienie zabezpieczające.

Sąd Okręgowy dodatkowo przeoczył i tę istotną okoliczność, że postanowienie zabezpieczające kształtuje pewne uprawnienia i obowiązki na linii uprawniony – obowiązany. Nie ma natomiast podstaw, aby upatrywać w postanowieniu zabezpieczającym orzeczenia, które reguluje bezpośrednio stosunki pomiędzy kilkoma osobami występującymi po stronie obowiązanej. Pozwany tymczasem nie był w postępowaniu zabezpieczającym w sprawie XXV CO 191/16 podmiotem uprawnionym względem obowiązanej (...)Agencji (...). Uprawnionym pozostawała wyłącznie spółka (...) sp. z o.o.

Pozwany, który popadł w opóźnienie ze spełnieniem świadczenia należnego Agencji w dniu 20 października 2016 r., nie może uchylić się od zapłaty odsetek za część okresu opóźnienia, przypadającego na okres obowiązywania postanowienia zabezpieczającego. Mógłby co najwyżej skierować stosowne roszczenie odszkodowawcze wobec spółki (...) na podstawie art. 746 § 1 k.p.c., jeśli zostały spełnione przesłanki wymienione w tym przepisie i gdyby wykazał, że szkoda w postaci obowiązku zapłaty odsetek za okres od 20 października 2016 r. do dnia 25 maja 2017 r. pozostaje w normalnym związku przyczynowym z zabezpieczeniem udzielonym na wniosek (...) sp. z o.o. (co mogłoby się okazać nieoczywiste, skoro gdyby pozwany właściwie wykonał swoje zobowiązanie, to świadczyłby na rzecz Agencji najpóźniej w dniu 20 października 2016 r., a w takim razie w ogóle nie powstałoby po jego stronie opóźnienie, w tym trwające w okresie obowiązywania postanowienia zabezpieczającego).

Sąd Okręgowy w wyniku zaniechania oceny przepisów regulujących postanowienie zabezpieczające dokonał także wadliwej wykładni art. 481 § 1 k.c. przyjmując bezpodstawnie, że dłużnik może uwolnić się od zapłaty odsetek za część okresu opóźnienia powołując się na zabezpieczenie udzielone na wniosek osoby trzeciej, nie będącej wierzycielem co do wskazanej wierzytelności pieniężnej.

Z tych względów zaskarżony wyrok należało zmienić w całości na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie art. 98 k.p.c.

Agnieszka Wachowicz-Mazur Beata Byszewska Marzena Konsek-Bitkowska